

Pakiet „fit for 55%”

– najważniejsze zmiany dla sektora
budownictwa

- Nowe kryteria dla systemów ciepłowniczych, ogrzewniczych i chłodniczych
- Promowane technologie i paliwa
- Ograniczenia dla biomasy
- Efektywność w zamówieniach publicznych
- Wsparcie dla prosumentów i modernizacji
- Szkolenia i certyfikacja instalatorów
- Zmiany w opodatkowaniu paliw i energii
- Rozszerzenie opłat za emisję

Szanowni Państwo

Oddajemy w Państwa ręce kolejny z serii poradników POBE poświęconych polityce energetycznej i klimatycznej Unii Europejskiej w odniesieniu do budownictwa. W publikacjach tych wskazujemy, jak nowe regulacje i perspektywy będą kształtować warunki rynkowe dla technologii wykorzystywanych w budynkach, ze szczególnym uwzględnieniem polskiego rynku. Tym razem skoncentrujemy się na najważniejszych dla branży budynkowej zmianach zaproponowanych przez Komisję Europejską w ramach tzw. pakietu „fit for 55%”.

Pakiet ten zawiera kilkanaście znowelizowanych rozporządzeń i dyrektyw. Ich ostateczny kształt został ustalony w negocjacjach między państwami UE i Parlamentem Europejskim w 2023 r.* To one mają zapewnić realizację do 2030 r. nowego, zwiększonego do 55%, celu redukcji emisji gazów cieplarnianych. I to one, niewątpliwie, w istotny sposób wpłyną na transformację energetyczną w Polsce.

Jeśli chodzi o zasadnicze zmiany odnoszące się do sektora budynków zawarte we wspomnianym pakiecie, warto je analizować jako spójną całość, tak jak przyjęła to Komisja Europejska w ramach jednego pakietu. Przyjrzymy się zatem kolejno proponowanym zmianom w dyrektywach: o odnawialnych źródłach energii (RED II), o efektywności energetycznej (EED), o systemie handlu uprawnieniami do emisji (EU ETS) oraz o opodatkowaniu produktów energetycznych i energii elektrycznej, a także wybranym, nowym rozporządzeniem. Dyrektywie EPBD, której rewizja została sfinalizowana w marcu 2024 r., poświęcimy odrębny poradnik.

Zapraszam do lektury poradnika i przeglądu najważniejszych dla branży budynków propozycji zmian zawartych w pakiecie „fit for 55”.

Paweł Wróbel

* Finał negocjacji dyrektywy o opodatkowaniu produktów energetycznych i energii elektrycznej spodziewany jest w 2024 r.

Wydawca: Porozumienie Branżowe na rzecz Efektywności Energetycznej (POBE), aktualizacja marzec 2024 r.

Koordinator: PORT PC – Polska Organizacja Rozwoju Technologii Pomp Ciepła

Autor poradnika: mgr Paweł Wróbel, Gate Brussels, ekspert POBE

Redakcja: Joanna Jania

Projekt graficzny i łamanie: mediaNOVA Jacek Gacukowicz

W poradniku wykorzystano materiały udostępnione przez Komisję Europejską – wykaz dokumentów i źródeł informacji znajduje się na końcu opracowania.

© Prawa autorskie zastrzeżone, przedruk i wykorzystanie materiałów możliwe tylko po uzyskaniu pisemnej zgody Wydawcy.

Kierunek na przyspieszenie

Podczas prezentacji pakietu „fit for 55”, która miała miejsce 14 lipca 2021 r., przedstawiciele KE podkreślali konieczność przyspieszenia transformacji sektorów energii, w tym sektora budynków i sektora transportu, aby do 2030 r. zrealizować nowy, zwiększony do 55%, cel redukcji emisji gazów cieplarnianych. Komisarz ds. Energii, Kadri Simson, mówiła wówczas m.in. – *Jak wykazały najnowsze raporty Międzynarodowej Agencji Energii (IEA) oraz IRENA, nie ma możliwości osiągnięcia neutralności klimatycznej bez nadania priorytetu energii odnawialnej i efektywności energetycznej, a także bez szybkich działań w obu tych obszarach. Nie zaskakuje to, że te dwie polityki są kluczowe dla realizacji Europejskiego Zielonego Ładu.*

Słuszność tego podejścia została potwierdzona przez KE w opublikowanym w 2022 r. planie REPowerEU – reakcji na agresję Rosji na Ukrainę. Komisja podkreśliła, że odejście od paliw kopalnych z Rosji jest priorytetem z punktu widzenia konieczności wzmocnienia bezpieczeństwa energetycznego Europy. Analizy zawarte w obu wspomnianych raportach są spójne z przyjętą przez Komisję Europejską propozycją. Główne założenia były przedstawione w unijnej Strategii Integracji Systemu Energetycznego opublikowanej przez Komisję Europejską w lipcu 2020 r. (strategii tej poświęciliśmy jeden z poprzednich poradników POBE).

! Pakiet „fit for 55” wskazuje na kluczową rolę elektryfikacji opartej o OZE, przede wszystkim poprzez takie technologie jak pompy ciepła w budynkach czy samochody elektryczne w transporcie. Wobec obu tych sektorów transformacja ma znacząco przyspieszyć, by móc osiągnąć unijne cele klimatyczno-energetyczne do 2030 r. KE od dawna zapowiada, że elektryfikacja w oparciu o energię z odnawialnych źródeł jest najbardziej efektywną ścieżką transformacji tych sektorów.

Pakiet „fit for 55” zawiera kilkanaście znowelizowanych rozporządzeń i dyrektyw. Negocjacje ostatecznej treści większości z nich zostały już zakończone w 2023 r. Nowe przepisy wchodzi w życie i zaczynają obowiązywać.

Warto zauważyć, że kierunek zaproponowany przez Komisję Europejską jest akceptowany przez wszystkie unijne instytucje. Zdecydowaną większość zmian pozwalających zredukować emisję, rozwijać efektywność energetyczną i odnawialne źródła energii w sektorze budynków państwa członkowskie, w tym Polska, mogły zacząć wprowadzać bez zbędnej zwłoki jeszcze w trakcie negocjacji zapisów pakietu w latach 2021-2023. Pozwoliłoby to rozłożyć na dłuższy okres wysiłek transformacyjny niezbędny do osiągnięcia przez Polskę celów klimatyczno-energetycznych na 2030 r. ■

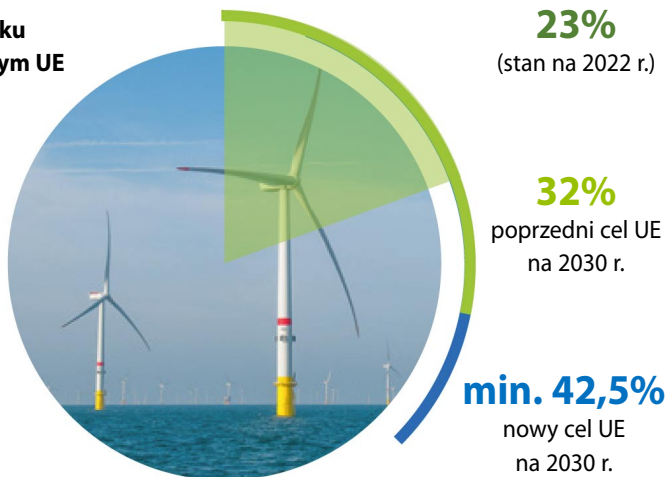

2

Zmiany w dyrektywie OZE (RED II)

Przyjęte przez KE zmiany w dyrektywie RED III kładą nacisk na przyspieszenie tempa przechodzenia na odnawialne źródła energii w sektorze ciepła i chłodu. Pojawiają się jednak istotne ograniczenia możliwości spalania biomasy leśnej. Jest także wzmocnienie korzystnych uwarunkowań dla rozwoju prosumentów, a także zobligowanie państw członkowskich UE do zwiększenia wsparcia dla instalatorów OZE.

OZE w koszyku energetycznym UE

Fot. © Unia Europejska

Rys. 1. Zatwierdzone zmiany udziału OZE w koszyku energetycznym Unii Europejskiej (źródło: ec.europa.eu – Przegląd dyrektyw w sprawie odnawialnych źródeł energii)

Zmodyfikowane cele w zakresie OZE

Przyjęta dyrektywa obejmuje istotne zmiany w zakresie celów OZE, w tym przede wszystkim – podwyższenie unijnego celu OZE do 2030 r. **z 32% do co najmniej 42,5%**, co przełoży się na konieczność zwiększenia udziału OZE realizowanego przez państwa członkowskie. Ponadto proponuje się:

- zmianę dotychczas niewiążącego celu rocznego wzrostu OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie (systemowym i indywidualnym) **na wiążący**: do 2026 r.

Fot. Shutterstock.com

- **o 0,8% rocznie** na poziomie krajowym, a od 2026 do 2030 r. **o 1,1% rocznie**; dodatkowo – konieczność przeprowadzenia przez każde państwo członkowskie **oceny swojego potencjału w zakresie OZE i wykorzystania ciepła odpadowego** w sektorze ciepła i chłodu, w tym określenie kamieni milowych i środków w celu wykorzystania tego potencjału w ciepłownictwie systemowym, z uwzględnieniem w długoterminowej strategii renowacji budynków;
- wzrost niewiążącego celu udziału OZE i ciepła odpadowego w ciepłownictwie systemowym (lub chłodu w chłodnictwie) z dotychczasowego poziomu 1 do **2.2 punktu procentowego rocznie**;
- wprowadzenie niewiążącego celu osiągnięcia na poziomie Unii **co najmniej 49% OZE w sektorze budynkowym** do 2030 r.; pojawia się przy tym odwołanie do nowej definicji efektywnych systemów ciepłowniczych i chłodniczych, która została równoległe zaproponowana w zmienionej dyrektywie o efektywności energetycznej (szczegóły poniżej); celem zmiany jest przyspieszenie dekarbonizacji budynków.

Aktualizacja metody obliczania udziału energii

Kolejną zmianą jest aktualizacja metody obliczania udziału energii z odnawialnych źródeł energii:

- tak aby (i) energia z paliw odnawialnych pochodzenia niebiologicznego **była rozliczana w sektorze, w którym jest zużywana** (energia elektryczna, ogrzewanie i chłodzenie lub transport);
- oraz (ii) energia elektryczna ze źródeł odnawialnych wykorzystywana do produkcji paliw odnawialnych pochodzenia niebiologicznego **nie była uwzględniana przy obliczaniu końcowego zużycia** energii elektrycznej brutto ze źródeł odnawialnych w danym państwie członkowskim.

Nowe kryteria dla paliw

Proponuje się dodanie nowych kryteriów ograniczenia emisji gazów cieplarnianych dla paliw odnawialnych pochodzenia niebiologicznego (RFNBO) i paliw kopalnych z recyklingu, tak aby:

Rys. 2. Biomasa drzewną należy wykorzystywać zgodnie z przedstawioną kolejnością priorytetów (źródło: ec.europa.eu – Przegląd dyrektyw w sprawie odnawialnych źródeł energii)

- energia z RFNBO mogła być zaliczana na poczet realizacji celów określonych w dyrektywie tylko wówczas, gdy ograniczenie emisji gazów cieplarnianych wynosi **co najmniej 70%**;
- energia z paliw kopalnych z recyklingu mogła być zaliczana na poczet realizacji celu w zakresie transportu tylko wówczas, gdy ograniczenie emisji gazów cieplarnianych wynosi **co najmniej 70%**.

Ograniczenia dla biomasy

Jedną z istotnych zmian jest również (poza niewielkimi wyjątkami) nieodnawianie wsparcia produkcji energii elektrycznej z biomasy leśnej w instalacjach dedykowanych produkcji energii elektrycznej.

Pojawia się również rozszerzenie obowiązywania kryteriów zrównoważonego rozwoju biomasy rolnej również do **biomasy leśnej** (w tym lasów pierwotnych, wysoce zróżnicowanych lasów i torfowisk) oraz objęcie tymi kryteriami małych instalacji wytwarzających ciepło i energię elektryczną z biomasy o łącznej nominalnej mocy cieplnej poniżej 5 MW.

■ **Wszelkie krajowe programy wsparcia dla biomasy, z niewielkimi wyjątkami, mają uwzględniać zasadę wykorzystania kaskadowego biomasy drzewnej. Oznacza to, iż możliwość spalania biomasy ma być ostatnią możliwą opcją jej wykorzystania.**

Wsparcie dla prosumentów i wspólnot

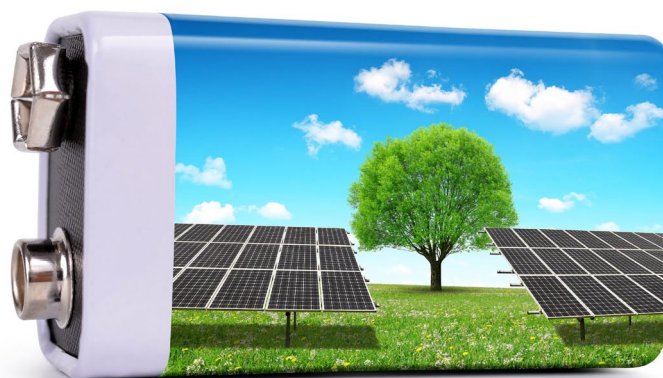
Proponuje się **obowiązek wprowadzenia przez państwa** do krajowych regulacji i systemów wsparcia środków, które będą służyć zwiększeniu udziału energii elektrycznej oraz ogrzewania i chłodzenia ze źródeł odnawialnych w zasobach budynkowych. Chodzi m.in. o wsparcie działań zwiększających wykorzystanie

energii ze źródeł odnawialnych przez samokonsumpcję, tworzenie wspólnot energii odnawialnej i lokalne magazynowanie energii, w połączeniu z poprawą efektywności energetycznej w zakresie kogeneracji oraz realizację budynków pasywnych o niemal zerowym zużyciu energii i o zerowym zużyciu energii.

■ **Ponadto niezbędne jest zapewnienie przez państwa członkowskie, że krajowe przepisy regulacyjne dotyczące wykorzystania magazynów energii i zasobów bilansujących nie będą dyskryminować udziału małych lub mobilnych systemów magazynowania w rynku usług w zakresie elastyczności, bilansowania i magazynowania.**

Kwalifikacje i certyfikacja instalatorów

W propozycji zmian dyrektywy zakłada się także **wskazanie wymogów w zakresie kwalifikacji i certyfikacji instalatorów** systemów grzewczych wykorzystujących odnawialne źródła energii. Zmieniona dyrektywa będzie zobowiązywać państwa członkowskie do wprowadzenia działań wspierających uczestnictwo w programach szkoleniowych dla instalatorów. ■

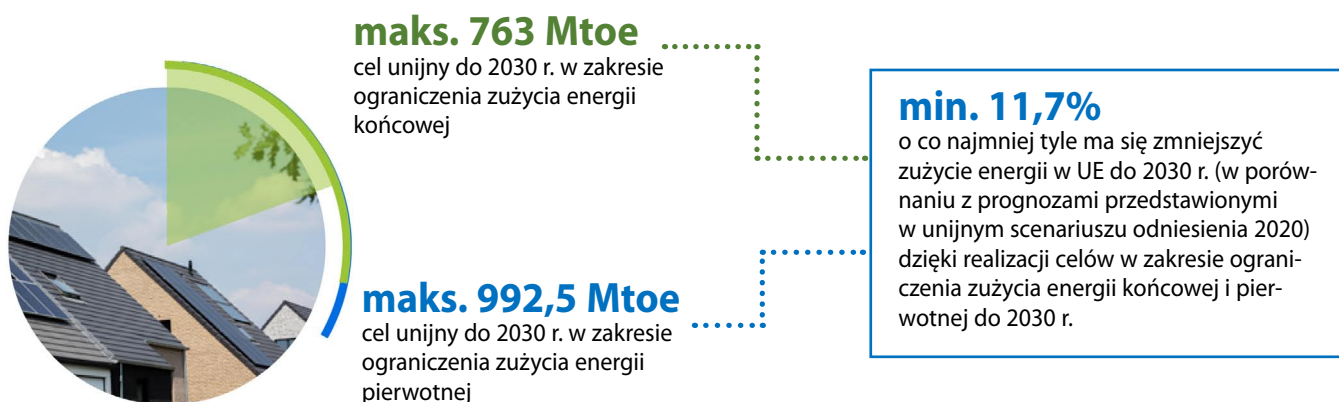

3

Zmiany w dyrektywie o efektywności energetycznej (EED)

W zakresie efektywności energetycznej również wskazano bardziej ambitne cele. Aby je osiągnąć, zaproponowano m.in. nową definicję efektywnych systemów ciepłowniczych i chłodniczych, stopniowo modyfikowaną w latach 2025-2050. Kryteria dla tych systemów będą zaostrzane, aż do zapewnienia całkowicie bezemisyjnych dostaw energii w 2050 r. Jednocześnie znacząco wzmocniony jest obowiązek uwzględniania wymogów efektywności energetycznej w działalności instytucji publicznych. Kraje członkowskie są zobligowane do wdrożenia działań służących łagodzeniu ubóstwa energetycznego, a także do zadbania o odpowiedni poziom kompetencji w zawodach związanych z technologiami efektywności energetycznej, w tym instalatorów oraz dostawców usług.

Fot. © Unia Europejska

Rys. 3. Zmiany w zakresie zużycia energii końcowej i pierwotnej w budynkach (źródło: ec.europa.eu – Przegląd dyrektyw w sprawie odnawialnych źródeł energii)

Zmiana definicji efektywnych systemów

Nowym celem w zakresie zużycia energii w UE (rys. 3) będzie towarzyszyć zmiana definicji efektywnych systemów ciepłowniczych i chłodniczych. Systemy te będą musiały spełniać kryteria, które będą zaostrzane w miarę upływu czasu – w latach 2025-2050 – tak by zwiększać wykorzystanie energii odnawialnej w celu zapewnienia do 2050 r. całkowicie bezemisyjnych dostaw ciepła lub chłodu w tych systemach.

Przyjęto następujące kryteria dla efektywnych systemów ciepłowniczych i chłodniczych:

- **do 31 grudnia 2027 r.** – jest to system wykorzystujący co najmniej 50% energii odnawialnej lub 50% ciepła odpadowego lub 75% ciepła wytworzonego z kogeneracji lub 50% z połączenia takiej energii i ciepła;

- **od 1 stycznia 2028 r.** – jest to system wykorzystujący co najmniej 50% energii odnawialnej lub 50% ciepła odpadowego lub 80% ciepła wytworzonego w wysokosprawnej kogeneracji lub kombinację tych energii cieplnych wprowadzonych do sieci, w której udział energii odnawialnej wynosi co najmniej 5%, a łączny udział energii odnawialnej, ciepła odpadowego lub ciepła wytworzonego w wysokosprawnej kogeneracji wynosi co najmniej 50%;
- **od 1 stycznia 2035 r.** – jest to system wykorzystujący w co najmniej 50% energię ze źródeł odnawialnych, w co najmniej 50% ciepło odpadowe lub w co najmniej 50% energię ze źródeł odnawialnych i ciepło odpadowe, lub system, w którym całkowity udział energii ze źródeł odnawialnych, ciepła odpadowego lub ciepła pochodzącego z wysokosprawnej kogeneracji wynosi co najmniej 80% i ponadto całkowity udział ener-

Fot. Shutterstock.com

gii ze źródeł odnawialnych lub ciepła odpadowego wynosi co najmniej 35%;

- **od 1 stycznia 2040 r.** – jest to system, w którym wykorzystuje się w co najmniej 75% energię ze źródeł odnawialnych, w co najmniej 75% ciepło odpadowe lub w co najmniej 75% energię ze źródeł odnawialnych i ciepło odpadowe, lub system, w którym wykorzystuje się w co najmniej 95% energię ze źródeł odnawialnych, ciepło odpadowe i ciepło pochodzące z wysokosprawnej kogeneracji i ponadto całkowity udział energii ze źródeł odnawialnych lub ciepła odpadowego wynosi co najmniej 35%;
- **od 1 stycznia 2045 r.** – jest to system wykorzystujący w co najmniej 75% energię ze źródeł odnawialnych, w co najmniej 75% ciepło odpadowe lub w co najmniej 75% energię ze źródeł odnawialnych i ciepło odpadowe;
- **od 1 stycznia 2050 r.** – jest to system, w którym wykorzystuje się wyłącznie energię ze źródeł odnawialnych, wyłącznie ciepło odpadowe lub wyłącznie połączenie energii ze źródeł odnawialnych i ciepła odpadowego.

Aby uznać system za efektywny, państwa UE – jako alternatywę dla powyższych kryteriów – mogą wybrać kryteria oparte na wielkości emisji gazów cieplarnianych z systemu ciepłowniczego i chłodniczego przypadającej na jednostkę ciepła lub chłodu dostarczonej odbiorcom. Przyjęto tu następujące wielkości:

- **do 31 grudnia 2025 r.:** 200 g/kWh;
- **od 1 stycznia 2026 r.:** 150 g/kWh;
- **od 1 stycznia 2035 r.:** 100 g/kWh;
- **od 1 stycznia 2045 r.:** 50 g/kWh;
- **od 1 stycznia 2050 r.:** 0 g/kWh.

Budowa i renowacja systemów ciepłowniczych

Dodatkowo państwa członkowskie UE powinny zapewnić, aby w przypadku, gdy lokalny system ciepłowniczy jest budowany lub poddawany istotnej renowacji, **spełniał on podane wyżej kryteria efektywnych systemów.**

Państwa powinny także dopilnować, aby w przypadku takich inwestycji:

- nie nastąpił wzrost wykorzystania paliw kopalnych innych niż gaz ziemny w istniejących źródłach ciepła – w porównaniu z rocznym zużyciem uśrednionym w ciągu poprzednich trzech lat kalendarzowych pełnej eksploatacji przed modernizacją;
- aby do 2030 r. wszelkie nowe źródła ciepła w tym systemie nie wykorzystywały paliw kopalnych innych niż gaz ziemny.

Nowe wymogi dla kogeneracji

Wymogi dotyczące wysokosprawnej kogeneracji zostaną uzupełnione o **kryterium dotyczące bezpośredniej emisji CO₂ z kogeneracji**, jeżeli nie jest ona zasilana energią ze źródeł odnawialnych lub ciepłem odpadowym.

Większa oszczędność energii i ochrona przed ubóstwem energetycznym

Zwiększony zostanie roczny obowiązek oszczędności energii. Państwa członkowskie są zobowiązane do osiągnięcia skumulowanych oszczędności w zakresie końcowego zużycia energii dla całego okresu objętego obowiązkiem aż do 2030 r., równoważnego

Fot. Shutterstock.com

rocznym nowym oszczędnościom wynoszącym co najmniej:

- **0,8%** zużycia energii końcowej do 31 grudnia 2023 r.;
- **1,3%** zużycia energii końcowej od 1 stycznia 2024 r.;
- **1,5%** zużycia energii końcowej od 1 stycznia 2026 r.;
- **1,9%** zużycia energii końcowej od 1 stycznia 2028 r.

Dodane są również szczególne wymogi łagodzenia ubóstwa energetycznego. Wymagają one wdrożenia odpowiednich działań w pierwszej kolejności wśród odbiorców wrażliwych i osób dotkniętych ubóstwem energetycznym, a także – w stosownych przypadkach – wśród osób mieszkających w budynkach socjalnych. Państwa mogą w tym celu wykorzystywać finansowanie publiczne, a także przychody z systemu handlu uprawnieniami do emisji (ETS).

! Oszczędności energii wynikające z działań promujących produkty, sprzęt lub systemy transportowe wykorzystujące technologie bezpośredniego spalania paliw kopalnych (takie jak kotły gazowe) nie kwalifikują się od 2024 r. do realizacji wspomnianego obowiązku rocznej oszczędności energii.

Lokalne plany w zakresie ogrzewania i chłodzenia

Kompleksowa ocena w zakresie sektorów ogrzewania i chłodzenia stanie się **częścią krajowych planów ds. energii i klimatu (KPEiK)**. Jednocześnie państwa członkowskie powinny zachęcać władze lokalne miejscowości liczących ponad 45 000 mieszkańców do przygotowywania lokalnych planów w zakresie ogrzewania i chłodzenia.

Renowacje budynków publicznych

Przewiduje się wprowadzenie celu dla wszystkich instytucji publicznych polegającego na **zmniejszeniu końcowego zużycia energii o co najmniej 1,9% rocznie w porównaniu z 2021 r.** w każdym państwie członkowskim.

Ponadto, rozszerzony będzie zakres obowiązku renowacji – na organy publiczne na wszystkich szczeblach administracji i we wszystkich sektorach ich działalności, w tym w sektorze opieki zdrowotnej, edukacji i mieszkalnictwa publicznego, w których budynki są własnością organów publicznych. Chodzi przy tym o renowacje spełniające normę dla budynków o niemal zerowym zużyciu energii (NZEB) – obliczanym na podstawie powierzchni użytkowej budynków, które w 2024 r. nie spełniają standardów niemal zerowego zużycia energii. Wskaźnik renowacji pozostaje na poziomie **co najmniej 3%**, co stanowi najniższy wspólny mianownik dla minimalnego wskaźnika renowacji, przy czym uznaje się, że niektóre państwa członkowskie, regiony i miasta przyjęły już wyższe wymogi i normy w zakresie renowacji w sektorze publicznym.

Efektywność energetyczna a zamówienia publiczne

W ramach zamówień publicznych i koncesji, instytucje i podmioty zamawiające powinny nabywać jedynie produkty, usługi, budynki i roboty budowlane o bardzo dobrej charakterystyce energetycznej. Jednocześnie w przypadku:

- zakupu lub wynajmu budynków – z pewnymi wyjątkami powinny być to budynki charakteryzujące się **co najmniej niemal zerowym zużyciem energii**;
- zakupu towarów i usług objętych Ekoprojektem – powinny one reprezentować **jedną z dwóch najwyższych** najliczniejszych klas efektywności energetycznej;
- zakupu produktów nieposiadających etykiety energetycznej – zamówienia powinny **być zgodne z poziomami odniesienia** w zakresie efektywności energetycznej określonymi w odpowiednich aktach wykonawczych Ekoprojektu.

Dbałość o kompetencje zawodowe

Również w propozycji zmian do tej dyrektywy pojawia się wymóg dbałości przez państwa członkowskie UE o odpowiednie kwalifikacje osób, których zawód jest związany z efektywnością energetyczną w budownictwie. Państwa mają zatem zapewnić **odpowiedni poziom kompetencji** w zawodach związanych z efektywnością energetyczną, by odpowiadały one potrzebom rynku. W ścisłej współpracy z partnerami społecznymi mają dopilnować, aby systemy certyfikacji lub kwalifikacji, w tym odpowiednie programy szkoleniowe, były dostępne dla zawodów związanych z efektywnością energetyczną, m.in.: dla dostawców usług energetycznych, dostawców audytów energetycznych, zarządców energii, niezależnych ekspertów i instalatorów elementów budynków. ■

Zmiany w dyrektywie o systemie handlu uprawnieniami do emisji (EU ETS)

Nowa dyrektywa wprowadza rozszerzenie obowiązku ponoszenia kosztów za emisję gazów cieplarnianych powstających w wyniku produkcji ciepła i chłodu z paliw kopalnych na cały sektor budynków oraz transportu. Jednocześnie na państwa członkowskie jest nałożony obowiązek, aby środki uzyskane ze sprzedaży uprawnień do emisji były w całości przeznaczane na transformację klimatyczną. Dla Polski i innych państw objętych Funduszem Modernizacyjnym są przy tym większe środki m.in. na dekarbonizację ciepłownictwa systemowego i indywidualnego.

Odrębny system dla budynków i transportu

Został utworzony odrębny system handlu uprawnieniami do emisji dla paliw kopalnych używanych w sektorze budynków oraz transporcie drogowym, tzw. ETS2. Zostanie nim objęta emisja m.in. z paliw wykorzystywanych do ogrzewania budynków, takich jak węgiel, koks, olej opałowy czy gaz ziemny. Wliczana będzie również emisja z produkcji ciepła przez elektrociepłownie i ciepłownie na potrzeby mieszkaniowe oraz na potrzeby usług komercyjnych i publicznych. Emisję w systemie ETS2 będą rozliczać podmioty podlegające opodatkowaniu podatkiem akcyzowym od energii (składy i dostawcy paliw), nie zaś końcowi konsumenci paliw.

! Nowy system handlu uprawnieniami do emisji dla budynków i transportu będzie funkcjonował od 2027 r., ale monitorowanie i raportowanie emisji w ETS2 rozpocznie się już od 1 stycznia 2025 r.

Od 2025 r. całkowita liczba uprawnień w ETS2 będzie co roku redukowana o 5,1%, a od 2028 r. – o 5,38%. Celem jest coroczne zmniejszanie emisji, tak aby do 2030 r. obniżyć jej poziom o 42% w porównaniu do 2005 r. Wszystkie uprawnienia będą sprzedawane w ramach aukcji.

Nowy system handlu uprawnieniami do emisji ETS2 został tak skonstruowany, aby rozpocząć funkcjonowanie z relatywnie niską ceną emisji, która będzie

rosła w kolejnych latach. Jednocześnie został wprowadzony **górny pułap ceny uprawnień wynoszący 45 euro za tonę CO₂**.

Dla nowego systemu handlu uprawnieniami do emisji dla paliw kopalnych używanych w sektorze budynków oraz transporcie drogowym zostanie ustanowiona rezerwa stabilności rynkowej (MSR). W przypadku nadmiernego wzrostu cen za uprawnienia do emisji, przewiduje się możliwość **uwolnienia uprawnień z rezerwy MSR**, tak by zwiększając ich podaż, wpłynąć na cenę.

! **Termin na wdrożenie zasad systemu ETS2 dla budynków, transportu drogowego i dodatkowych sektorów upływa 30 czerwca 2024 r.**

Dochody z nowego systemu

Dochody z handlu uprawnieniami w ramach nowego systemu będą musiały być wykorzystane na działania w dziedzinie klimatu. Mają być one wydatkowane:

- na zasilenie nowo utworzonego Społecznego Funduszu Klimatycznego,
- na Fundusz Innowacyjny EU ETS,
- przez państwa członkowskie – na realizację celów klimatycznych, np. dekarbonizację ogrzewania i chłodzenia lub na wspomagające działania polityki społecznej.

Zwiększenie Funduszu Modernizacyjnego

Fundusz Modernizacyjny funkcjonujący w ramach EU ETS, którego wartość dotychczas to około 275 mln uprawnień, zostanie **zwiększony o 192,5 mln uprawnień**. Z dodatkowej puli będą mogły korzystać – oprócz dotychczasowych 10 państw z najniższym PKB – także trzy dodatkowe, tj. Słowenia, Grecja i Portugalia.

! **Polska, jako największy beneficjent, powinna otrzymać w latach 2021-2030 w ramach zwiększenia Funduszu Modernizacyjnego dodatkowo około 66 mln uprawnień, oprócz około 106,6 mln uprawnień, które otrzyma z dotychczasowego funduszu.**

Większe ograniczenia dla wydatkowania środków

Warto też zaznaczyć, że zgodnie z przyjętymi zmianami, możliwość wsparcia inwestycji w paliwa kopalne zostaje **wyeliminowana** z zakresu Funduszu Modernizacyjnego. Próg obowiązku wykorzystania środków na działania określone w dyrektywie jako priorytetowe zostanie zwiększony z 70% do 80%. Jednocześnie katalog możliwych wydatków priorytetowych został poszerzony o inwestycje w ogrzewanie i chłodzenie ze źródeł odnawialnych. ■

Ustanowienie Społecznego Funduszu Klimatycznego

W pakiecie „fit for 55” znajduje się także nowe rozporządzenie ustanawiające Społeczny Fundusz Klimatyczny (*Social Climate Fund*). Fundusz ten ma łagodzić społeczne koszty transformacji klimatycznej, wspierając gospodarstwa domowe oraz mikroprzedsiębiorstwa w renowacji budynków, dekarbonizacji systemów ogrzewania i chłodzenia. Ma także służyć do tymczasowego, bezpośredniego wsparcia dla szczególnie zagrożonych gospodarstw domowych. Polska będzie największym beneficjentem funduszu.

Źródła finansowania Funduszu Klimatycznego

Zasadniczym celem ustanowienia Społecznego Funduszu Klimatycznego jest zapewnienie środków na wsparcie inwestycji w efektywność energetyczną, nowe systemy ogrzewania i chłodzenia oraz czysty transport. Fundusz ten będzie finansowany z budżetu Unii Europejskiej z wykorzystaniem 25% przychodów z nowego systemu handlu uprawnieniami do emisji w odniesieniu do paliw stosowanych w budownictwie i transporcie drogowym. Zapewni państwom członkowskim finansowanie w wysokości szacowanej na poziomie około **86,7 mld euro w latach 2026-2032**.

Trzeba zaznaczyć, że Polska ma być największym beneficjentem nowego funduszu, otrzymując **17,6% dostępnych środków, czyli około 15 mld euro**.

Społeczne plany działań na rzecz klimatu

Wykorzystanie środków z Funduszu Klimatycznego ma się odbywać na podstawie tzw. społecznych planów działań na rzecz klimatu (*Climate Action Social Plan*). Plany te będą musiały przygotować państwa

Fot. Shutterstock.com

członkowskie Unii Europejskiej **do końca czerwca 2025 r.** wraz ze zrewidowanymi krajowymi planami ds. energii i klimatu (KPEiK 2021-2030). Kolejnym krokiem jest konieczność zatwierdzenia tych planów przez Komisję.

Plany działań na rzecz klimatu mają obejmować między innymi projekty finansowania działań mających na celu zwiększenie efektywności energetycznej budynków oraz dekarbonizację ogrzewania i chłodzenia.

Inwestycje zgodne z taksonomią

Wypłata środków ze Społecznego Funduszu Klimatycznego będzie uzależniona od osiągnięcia celów określonych w planach działań na rzecz klimatu. Mają one obejmować w szczególności:

- efektywność energetyczną,
- renowację budynków,
- mobilność niskoemisyjną,
- redukcję emisji gazów cieplarnianych,
- zmniejszenie liczby gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej społecznie sytuacji.

! **Społeczny Fundusz Klimatyczny będzie wspierał wyłącznie inwestycje zgodne z zasadą taksonomii „nie wyrządzaj znacznej szkody”.**

Grupy docelowe

Grupami, które mają być objęte wsparciem ze Społecznego Funduszu Klimatycznego, będą zagrożone znaczącymi kosztami transformacji energetycznej gospodarstwa domowe, mikroprzedsiębiorstwa i użytkownicy transportu drogowego. Środki i inwestycje mają wspomagać np. renowację budynków, dekarbonizację systemów ogrzewania i chłodzenia, ale również będą to koszty środków zapewniających tymczasowe bezpośrednie wsparcie dla szczególnie zagrożonych ubóstwem energetycznym gospodarstw domowych.

Zmiany w dyrektywie o opodatkowaniu produktów energetycznych i energii elektrycznej

Propozycja zmian w dyrektywie* zawiera zapisy obligujące państwa członkowskie UE do wycofania ulg podatkowych dla paliw kopalnych. Wspierane mają być tylko czyste technologie. Ponadto system podatkowy powinien promować wykorzystanie energii elektrycznej w sektorach ciepła i chłodu oraz w transporcie. Zmiana tej dyrektywy – z uwagi na fakt, iż obejmuje kwestie podatkowe – będzie wymagała jednoznacznego zatwierdzenia przez wszystkie 27 państw członkowskich.

Bez ulg podatkowych dla paliw kopalnych

Propozycja Komisji Europejskiej ma na celu dostosowanie opodatkowania produktów energetycznych do celów polityki UE w zakresie energii i klimatu, wspieranie czystych technologii oraz zniesienie obecnie stosowanych przez państwa zwolnień i obniżonych stawek podatkowych w odniesieniu do paliw kopalnych.

Fot. Shutterstock.com

Zmiany w minimalnych poziomach opodatkowania

Według nowych założeń, minimalne poziomy opodatkowania mają być oparte na opodatkowaniu energii na podstawie **zawartości energii** (*energy content*), a nie na wielkości energii (*energy volume*). Państwa członkowskie UE muszą ponadto zrewidować minimalne poziomy opodatkowania w odniesieniu do różnych źródeł i zastosowań energii – tak by m.in. **energia elektryczna** znajdowała się wśród najmniej opodatkowanych źródeł energii.

* Ta dyrektywa, w odróżnieniu od omówionych na poprzednich stronach, wciąż jest negocjowana przez instytucje unijne w czasie aktualizacji poradnika (marzec 2024).

Zwolnienia lub obniżki opodatkowania

Możliwe będą zwolnienia lub obniżki opodatkowania pod warunkiem odpowiedniego uzasadnienia. Dotyczy to na przykład:

- energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych,
- energii elektrycznej pochodzącej z wysokosprawnej kogeneracji,
- obniżki podatków ze względów społecznych.

Gospodarstwa domowe znajdujące się w trudnej sytuacji mogłyby zostać zwolnione z podatku na okres maksymalnie 10 lat od wejścia w życie dyrektywy.

Bodźce cenowe w celu ograniczenia emisji

W broszurze KE z lipca 2021 r. – „By nasze domy i budynki były gotowe na bardziej ekologiczną przyszłość” można znaleźć następujące uzasadnienie planowanych zmian w handlu uprawnieniami do emisji:

Handel uprawnieniami do emisji w sektorze ogrzewania budynków pozwoli:

- wprowadzić opłaty za emisję z paliw zanieczyszczających środowisko, zachęcając producentów do wprowadzania innowacji i inwestowania w czystą energię oraz do oferowania jej użytkownikom końcowym;
- sfinansować Społeczny Fundusz Klimatyczny, by zapewnić wsparcie finansowe obywatelom, w szczególności gospodarstwom domowym znajdującym się w trudnej sytuacji, na potrzeby inwestowania w renowację lub systemy grzewcze oraz by zapewnić sprawiedliwą transformację;
- zapewnić równe warunki działania w odniesieniu do wszystkich wariantów grzewczych poprzez uzupełnienie obecnych opłat za emisję dwutlenku węgla z ogrzewania elektrycznego i systemów lokalnego ogrzewania opłatami za emisję z ogrzewania gospodarstw domowych;
- wygenerować dochody dla państw członkowskich, które będą mogły być wykorzystane do wspierania dekarbonizacji budynków.

Źródła informacji:

Zmiany w dyrektywie OZE (RED II):

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/amendment-renewable-energy-directive-2030-climate-target-with-annexes_en.pdf

Zmiany w dyrektywie o efektywności energetycznej (EED):

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/proposal_for_a_directive_on_energy_efficiency_recast.pdf

Zmiany w dyrektywie o systemie handlu uprawnieniami do emisji (EU ETS):

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/revision-eu-ets_with-annex_en_0.pdf

Ustanowienie Społecznego Funduszu Klimatycznego:

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/social-climate-fund_with-annex_en.pdf

Zmiany w dyrektywie o opodatkowaniu produktów energetycznych i energii elektrycznej:

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/revision_of_the_energy_tax_directive_0.pdf

Ponadto wykorzystano materiały:

Broszura KE „By nasze domy i budynki były gotowe na bardziej ekologiczną przyszłość”

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/fs_21_3673

Broszura KE „Społecznie sprawiedliwa transformacja”

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/fs_21_3677

Broszura KE „Dekarbonizacja naszego systemu energetycznego w celu osiągnięcia naszych celów klimatycznych”

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/fs_21_3672

Organizacje branżowe patronujące poradnikowi

